



Sieg Maandag

Leven en kunst in de schaduw
van Bergen-Belsen

Life and Art in the Aftermath
of Bergen-Belsen

Karen Maandag-Ralph | Dawn Skorczewski

Sieg Maandag: Leven en Kunst in de schaduw van Bergen-Belsen

Sieg Maandag (1937-2013) was 7 jaar oud toen het concentratiekamp Bergen-Belsen werd bevrijd. Gescheiden van zijn ouders, overleefde hij de oorlog samen met zijn zusje en 50 andere Nederlandse kinderen. Een foto waarop Sieg langs een rij dode lichamen loopt in het bevrijde Bergen-Belsen, shockeerde de wereld toen die in Life magazine verscheen op 7 mei 1945. Zijn moeder gebruikte de foto om hem na de oorlog in Amsterdam terug te vinden. Zijn vader kwam niet terug.

Na eerst te hebben gewerkt in de diamanthandel en later in de textielbranche, besloot hij te gaan reizen, op zoek naar de diepere betekenis van het leven. Hij vond zijn grote liefde, Karen, en uiteindelijk ook zijn andere grote liefde, het schilderen. De rest van zijn leven zou hij wijden aan het maken van schilderijen en keramiek in Amsterdam. In interviews heeft hij vaak gezegd: "Ik was altijd al een schilder".

Dit boek combineert Sieg's Shoa getuigenis en proza met zijn kunst, geeft een stem aan zijn ervaringen en creëert een dialoog tussen zijn leven en zijn werk. In zijn vaak beklemmende, maar ook helende kunst geeft Maandag uiting aan trauma en levensvreugde in zijn leven in de schaduw van Bergen-Belsen.

Sieg Maandag: Life and Art in the Aftermath of Bergen-Belsen

Sieg Maandag (1937-2013) was 7 years old when Bergen-Belsen concentration camp was liberated. Separated from his parents, he survived the war with his sister and 50 other Dutch children. A photo of Sieg walking beside a row of bodies in liberated Bergen-Belsen shocked the world when it appeared in Life magazine on May 7, 1945. His mother used this photo to find him in Amsterdam after the war. His father never returned.

After trying his hand at the family diamond trade and the clothing industry, Sieg traveled the world in search of life's deeper meanings. He found his true love, Karen, and eventually discovered his other true love, painting. He devoted the rest of his life to art. In interviews, he often remarked, "I was always a painter."

This book combines Sieg's USC Shoah Foundation testimony and personal writings with his art, giving voice to his experiences and creating a dialogue between his life and work. In his haunting and healing paintings and ceramics, Maandag expresses the trauma and joys of life after the death of Bergen-Belsen.

Sieg Maandag

Leven en kunst in de schaduw
van Bergen-Belsen

Life and Art in the Aftermath
of Bergen-Belsen

Karen Maandag-Ralph | Dawn Skorczewski

Lecturis

Inhoud
Content

Introductie 3
Introduction

Biografie 11
Biography

Werken 46
Works

Introductie

Introduction

1 september 1995. Sieg Maandag zit aan een lange houten eettafel onder het hoge plafond van het appartement van de familie Maandag aan de Pieter de Hoochstraat, vlakbij het Museumplein in Amsterdam. Hij vertelt zijn verhaal aan Roos Elkerbout, een interviewer van het USC Shoah Foundation archief. Sieg glimlacht terwijl hij vragen over zijn vroege jeugd in Amsterdam beantwoordt. Hij maakt, terugdenkend aan zijn kinderjaren, kleine grapjes en woordspelingen. Maar als hij zich een nare gebeurtenis uit zijn jeugd herinnert die hem deed schreeuwen om zijn moeder, wijst hij ook op het gevaar dat al vanaf het begin van zijn jeugd aanwezig was.

Siegs gezicht klaart op wanneer hij de interviewer vertelt hoe zijn eerste leraar de klas een lesje gaf in goed gedrag. Zijn stem wordt zachter als hij over de oorlog begint te vertellen. Zijn familie werd opgepakt en meegenomen naar een theater in het centrum van Amsterdam, dat tijdens de oorlog werd gebruikt als deportatieplaats. Daarvandaan werden ze naar de kampen Westerbork en Bergen-Belsen gebracht, waar hij, zijn vader, moeder en zijn zusje samen met een groep mensen uit de diamantindustrie gevangen werden gezet. Omdat zij tot de meest vooraanstaande zakenmensen behoorden, werden de Diamantjoden in eerste instantie vrijgesteld van deportatie. Maar uiteindelijk ontdekten ze dat zij door de nazi's, die uit waren op hun kostbare diamanten, waren bedrogen. Sieg vertelt over momenten van verschrikking: het verlaten van het vertrouwde huis van zijn kinderjaren, begeleid door de Gestapo, toekijken hoe zijn oma op transport wordt gezet, zijn vader zien lijden onder het gewicht van zware melkbussen in Kamp Wester-

bork in het noordoosten van Nederland, en het afscheid van zijn ouders wanneer ze worden weggevoerd.

Zelfs wanneer zijn verhaal steeds grimmiger wordt, blijft deze kunstenaar en huisvader een nieuwsgierige en ongelovige getuige. Terwijl hij de gebeurtenissen vertelt aan de interviewer, de camera en zichzelf, lijkt het alsof hij meer wil leren over wat hem is overkomen. Als hij vertelt hoe hij en zijn zusje vijf koude en hongerige maanden zonder hun ouders in Bergen-Belsen doorbrachten, weet hij nog steeds iets positiefs te melden over zijn ervaring. Hij spreekt met grote waardering over Schwester Luba, een Poolse vrouw die, terwijl het kamp werd geteisterd door ongedierte en ziektes, voor de kinderen zorgde. Dit waren de omstandigheden die Anne Frank en haar zus het leven zouden kosten in een even verderop gelegen deel van het kamp. En hoewel zijn gezicht betreft terwijl hij vertelt over een jongen waarmee hij zijn bed deelde, of over een vrouw die eten zocht tussen een berg dode lichamen, keert zijn glimlach terug als hij beschrijft hoe mannen vchten om de laatste kruimels eten in een lege ton. Hij was gefascineerd door een man die aan de kant stond en zachtjes in zichzelf glimlachte, geduldig op zijn beurt wachtte en er voor koos niet aan het gevecht deel te nemen.

Siegs woorden en gezichtsuitdrukkingen doen ons geloven dat hem, zelfs temidden van de verschrikkingen van het kamp, het beeld is bijgebleven van die geduldig verhongerende gevangene: een vastberaden man die zijn waardigheid behield in een gruwelijke en onmenselijke omgeving. Zelfs als jongen in een concentratiekamp hield Sieg zich vast aan dit

Biografie
Biography

Simon 'Sieg' Maandag werd geboren op 24 augustus 1937 als zoon van Isaac Maandag, een Nederlandse diamanthandelaar, en zijn vrouw Keetje (Kitty) Groen.

Sieg en zijn zusje Hendrika (Henneke, 1938) hadden een goed leven met hun ouders op de Zuider Amstellaan (nu Rooseveltlaan), een brede boulevard in Amsterdam-Zuid. Net voor de oorlog verhuisden ze naar een appartement in de Euterpestraat (nu Gerrit van der Veenstraat). Sieg had herinneringen aan een gelukkige en comfortabele jeugd, 'het ontbrak ze aan niets'.

Siegs vroegste herinneringen getuigen van zijn grote gevoeligheid. Op een dag, toen hij met blokken aan het spelen was bij de voordeur, zag hij een voorovergebogen vrouw oversteken. Haar wilde haar en onverzorgde uiterlijk boezemden hem angst in en hij schreeuwde wanhopig om zijn moeder. Hoewel kleine Sieg de vrouw nooit had ontmoet, zou hij jaren later zeggen dat zij hem geleerd had wat angst was.

De nazi's vallen Nederland binnen: 10 mei 1940

In mei 1940 bezetten de nazi's Nederland en kreeg het comfortabele ouderlijk huis van Sieg te maken met een heel ander soort angst. Siegs ouders en hun familie liepen geen direct gevaar, maar honderden Joodse burgers pleegden zelfmoord. Ze wisten, naar Duits voorbeeld, dat niets de nazi's ervan zou weerhouden hen te deporteren of zelfs te vermoorden. Anderen probeerden het land te ontvluch-



Trouwfoto van Siegs ouders, 16 januari, 1936.
Wedding photo of Sieg's parents, January 16, 1936.

ten, maar de grenzen werden al snel gesloten en het was onmogelijk te ontsnappen.

Voor Siegs familie was het, net als voor veel leden van de Amsterdams Joodse bevolking, moeilijk voor te stellen dat wat er met de Joden in Duitsland was gebeurd, ooit zou kunnen gebeuren met de geassimileerde Joden in Nederland. Amsterdam was eeuwenlang het centrum geweest van intellectueel Joods leven, kunst, handel, politiek en religie. De geschiedenis van de levendige Amsterdamse diamantindustrie



Sieg en zijn ouders en zusje vlak voor de oorlog. Sieg and his family before the war.

Simon “Sieg” Maandag was born on August 24, 1937, to Isaac Maandag, a Dutch diamond merchant, and his wife Keetje (Kitty) Maandag-Groen. Sieg and his sister Hendrika (Henneke, 1938) lived comfortably with their parents on the Zuider-Amstellaan, now the Rooseveltlaan, a wide boulevard in Amsterdam’s south. Just before the war, they moved to an apartment on the Euterpestraat, now the Gerrit van der Veenstraat. Sieg remembered his early life as very happy and comfortable, recalling they “lacked nothing.”

Sieg describes his early experiences as resonating with sensory awareness. One day, while playing with blocks by the front door, he saw a hunched-over woman walking across the street. Her wild hair and odd expression terrified him, and he called desperately for his mother. Al-

though little Sieg never met the woman, years later he would say that she taught him fear.

The Nazis Invade the Netherlands: May 10, 1940

A different kind of fear entered Sieg’s comfortable childhood home in May 1940, when the Nazis invaded the Netherlands. Sieg’s parents and their extended families were in no immediate danger, but hundreds of Jewish citizens committed suicide, knowing from the German example that the Nazis would not hesitate to send them away or even kill them. Others tried to flee the country, but soon the borders were closed, and escape became impossible. Sieg’s family, like many Jewish families in Amsterdam, found it difficult to imagine that what



Sieg en zijn moeder herenigd. Sieg and his mother are reunited.

op de foto herkend, acht exemplaren gekocht en er één naar de postbus in de Amsterdamse Diamantbeurs van Siegs ouders gestuurd. Siegs moeder gebruikte de foto om het Rode Kruis ervan te overtuigen dat haar kinderen nog in leven waren. Met enige hulp vond ze Sieg uiteindelijk in een ziekenhuis, niet ver verwijderd van de Diamantbeurs, en zijn zus haalde ze op in het weeshuis.

Sieg was zielsgelukkig zijn moeder weer te zien. De kinderen en verpleegsters in het ziekenhuis organiseerden een feestelijke reünie. Zijn ge-

zondheid werd nu een stuk beter en hij keek, na alle dood die hij in Bergen-Belsen had gezien, uit naar een nieuw hoofdstuk in zijn leven. Maar omdat hij tuberculose had, had hij meer behandelingen nodig om zijn longen schoon te krijgen. Hij werd eerst naar een welvarende, orthodoxe familie in Zwitserland gestuurd. Hij had het daar niet erg naar zijn zin en belde zijn moeder om haar om hulp te vragen. Hij was verdrietig dat hij niet bij haar kon zijn en voelde zich niet op zijn gemak bij zo'n rijk en religieus gezin. Ze stond erop dat hij nog een poosje in Zwitserland zou blijven en vond een ander, heel aardig gezin voor hem. Dit Joodse echtpaar moedigde hem aan om meer als een zorgeloos kind te leven. Om opnieuw gescheiden te zijn van zijn moeder was sowieso traumatisch voor hem. Ook ontdekte hij te laat dat hij zijn Joods-zijn moest verbergen voor een antisemitische kruidenier. Toen ze hem vroeg naar zijn religie, zei hij dat hij Joods was. Voordat hij het wist gooide zij met een aantal anderen sneeuwballen tegen het huis waar hij woonde. Hij stond bij het raam en zwaaide naar haar. Hij kende haar toch, zei hij tegen zijn pleegmoeder met een glimlach.

Eindelijk was Sieg voldoende hersteld om naar Amsterdam terug te keren en bij zijn moeder en zusje te komen wonen. Eerst woonden ze korte tijd in een achterkamer van een klein appartement in de Johannes Verhulststraat, om de hoek van waar hij het grootste deel van zijn volwassen leven zou wonen. Maar de drukke stadsgeluiden waren stressvol voor de kinderen en al snel verhuisde het kleine gezinnetje naar een mooie plek in Santpoort bij de zee. Sieg vond het daar heerlijk, midden in de natuur, met al die ruimte.



Sieg en Henneke als tieners. Sieg and Henneke as teenagers.

Sieg was jubilant when his mother arrived at the hospital. The children and nurses made them a festive reunion party, and his health improved almost immediately. Like his mother, he was eager to find a new life after the death that he had witnessed in Bergen-Belsen. But he would have to wait a bit longer because of the tuberculosis. He needed further treatment to clear his lungs. He was sent to live in Switzerland with a wealthy Orthodox Jewish family. He did not like staying with this family and telephoned his mother to ask her for help. He

hated being separated from her again and was uncomfortable with this new, very affluent, and religious family.

Sieg's mother assured him that his stay in Switzerland would be brief. She found him another, very nice Jewish family. They encouraged him to live more like a carefree young boy. But being separated from his mother again was extremely traumatic. He also had learned too late that he needed to hide his Jewishness from an anti-Semitic grocery store owner. When she asked him what religion he was, he said he was

belangrijkste strategieën was om in balans te blijven na zijn traumatische ervaringen, besloten Sieg en Bromet dat de film lichte en grappige elementen moest bevatten als tegenwicht tegen de extreem zware materie. Ze bedachten bijvoorbeeld scènes waarin een vrouw Siegs zorgzame moeder speelde. In andere scènes werden belangrijke elementen uit Siegs leven na de oorlog getoond. Zo zien we bijvoorbeeld Karen in haar kraambed, tijdens de geboorte van Sarah. Opnames die de ultieme bevestiging van het leven symboliseren.

Maar controversie lag op de loer. Bromet en de producent kwamen niet tot overeenstemming over de film. Becht had een heroïsche film over de Tweede Wereldoorlog in gedachten, terwijl Bromets film het accent legde op Siegs inspanningen om betekenis aan zijn leven te geven in de naoorlogse periode. Bromet wilde elementen van Siegs persoonlijkheid in de film naar voren laten komen, maar Becht vond dat de film geen recht deed aan het onderwerp en dat de gespeelde scènes belachelijk waren. Het liep uit op een rechtszaak en de opnames werden gestaakt. Jaren later benaderde Siegs dochter Sarah Frans Bromet om de film alsnog af te maken. Het meest dramatische moment in de film is wel de foto waar Sieg wordt herenigd met George Rodger, die de foto van hem maakte in Bergen-Belsen in 1945. Op de foto uit 1981 staren ze allebei naar Rodgers fotoreportage in *Life Magazine*.



George Rodger (links) en Sieg (rechts) bekijken de fotoreportage in *Life Magazine* (1981). George Rodger (left) and Sieg (right) view the photo report in *Life Magazine* (1981).

Een Luba reünie

In 1995 waren veel van de diamantkinderen in Amsterdam aanwezig bij de reünie met Luba, die ondertussen in Miami (Florida) woonde. Tientallen jaren eerder had Jack Cohen Rodriguez via het televisieprogramma de Steve Allen Show de vraag gesteld of Luba, de engel van Bergen-Belsen, in de VS woonde. Tot haar grote verbazing werd Luba door haar burens gemaand om naar de show te kijken. Eén voor één ontmoetten de kinderen Luba weer. Gerry Lakmaker, die in Harrow (Engeland) woonde, spoorde 31 van de kinderen op om in april 1995 een reünie ter gelegenheid van vijftig jaar bevrijding van Bergen-Belsen in Amsterdam bij te wonen. Op 15 april 1995 reikte de loco-burgermeester

ance the extreme heaviness of the subject matter. They staged scenes in which a grown woman pretended to attend to Sieg as his mother, for example. Other scenes featured elements of Sieg's life after the war. Karen actually gives birth to Sarah in the film, in a sequence that symbolizes the ultimate affirmation of life.

But controversy swirled. Bromet and the producer disagreed about the film. Becht had envisioned a heroic film about the Second World War, while Bromet's film focused on Sieg's efforts to make meaning and joy in the afterlife of war. Bromet wanted the film to bear more of the features of Sieg's personality, but Becht felt that the film did not do justice to the subject matter, that the playful scenes were ridiculous. A lawsuit ensued; work on the film was abandoned. Years later, Sieg's daughter Sarah approached Frans Bromet to finish the film. Perhaps the film's most dramatic moment occurs when a photo is shown of Sieg's reunion with George Rodger, who snapped the photo of Sieg in Bergen-Belsen in 1945. The two stared intently at Rodger's photo essay in *Life magazine*.

A Luba Reunion

In 1995, many of the surviving diamond children attended a reunion in Amsterdam with Luba, who had settled in Miami, Florida. Decades earlier, child survivor Jack Cohen-Rodriguez had gone on *The Steve Allen Show* on television to ask if Luba, the Angel of Bergen-Belsen, lived in the United States. To her surprise, Luba Tryszynska was summoned by neighbors in Miami to see the show. One by one



Reünie van de Luba kinderen, foto gepubliceerd in *de Volkskrant*: 18 April, 1995. Reunion of Luba children, from *de Volkskrant*, April 18, 1995. Sieg is on the far right.

over the years, the children met up with Luba again. Gerry Lakmaker, who lived in Harrow, England, tracked down thirty-one of the children to attend a reunion in Amsterdam in April 1995. They commemorated the fiftieth anniversary of the Liberation of Bergen-Belsen, and Amsterdam's deputy mayor presented Luba with the Silver Medal of Honor for Humanitarian Deeds, on behalf of Queen Beatrix, for her altruism and loving care of the diamond children. Sieg and his family attended the reunion.

Together with their families, the survivors visited museums, celebrated a Passover dinner, and talked about their lives after the war. They also spoke about how they felt the war had affected their decisions in life. Gerry, for example, told the other survivors that he made

**Opgroeien in
Amsterdam,
1937-1943**

Growing Up in
Amsterdam,
1937-1943



Ik ben op 24 augustus 1937 geboren in een rijk middenklasse gezin in Amsterdam-Zuid. Mijn vader was diamanthandelaar. Mijn moeder werkte niet. Ik had een zuster.

I was born on August 24, 1937 into a wealthy middleclass family in the south of Amsterdam. My father was a diamond trader. My mother didn't work. I had a sister.

Kop (Koppen serie) Head (Head series) 1997
keramiek ceramic Ø 33 cm



Wij woonden in een prachtige Amsterdamse buurt, dat heette toen de Zuider Amstellaan. Dit was een brede laan met prachtige bomen. We woonden op een bovenverdieping met, ik herinner me, veel luxe. Voor die tijd. Alles was aanwezig, het ontbrak mij aan niets.

We lived in a beautiful Amsterdam neighborhood on a street that was then called the Zuider Amstellaan. This was a broad lane with magnificent trees. We lived on the upper floor with, as I remember, lots of luxury for that time. Everything was there. I didn't lack anything.

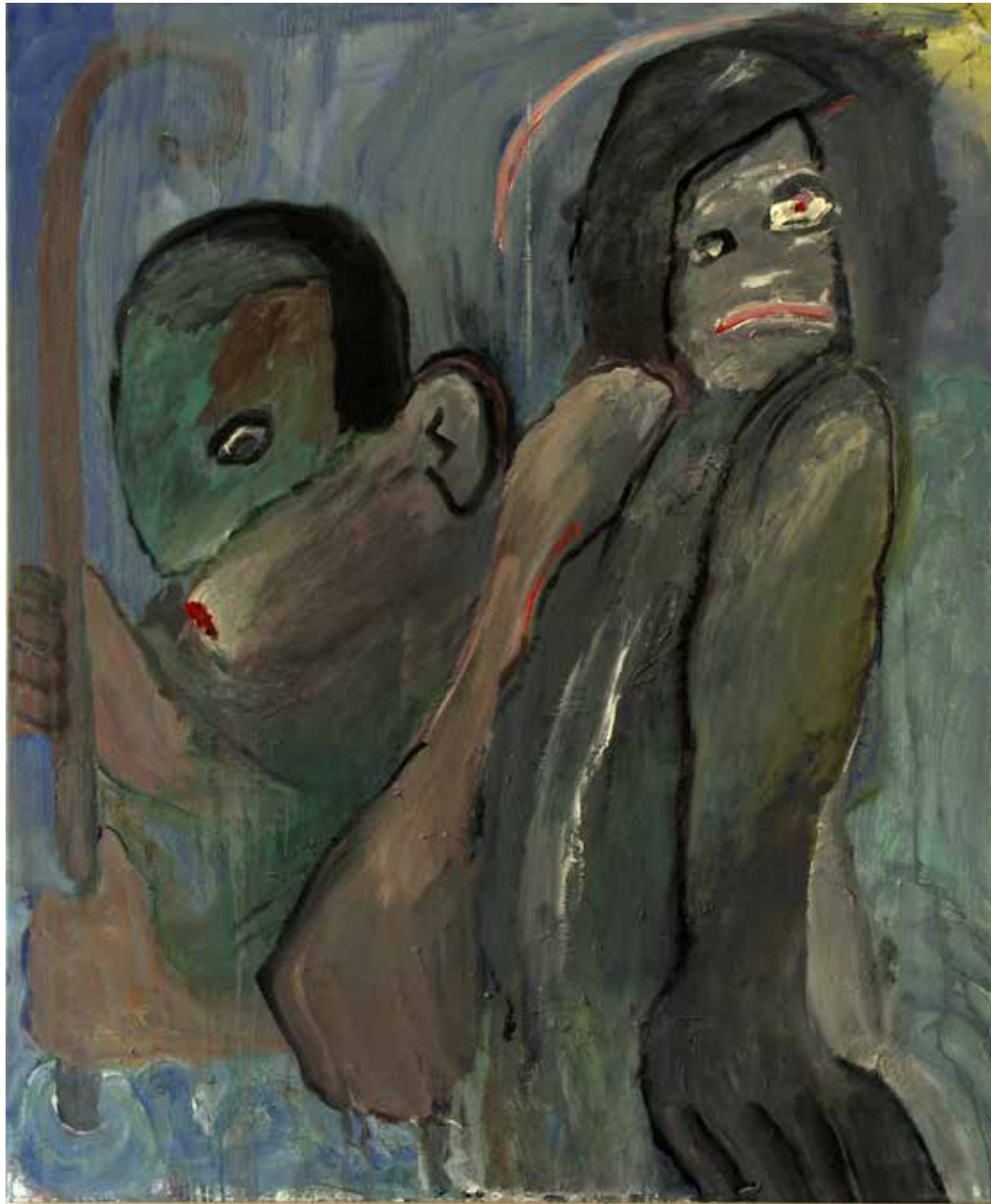
Landschap met Molen Landscape with Windmill Ongedateerd Undated
olieverf op doek oil on canvas 75 x 90 cm



Mijn allereerste herinnering is, was angst. Als heel jong kind speelde ik voor de deur met blokken. Er was een vrouw die liep aan de overkant van de straat met een stok en één voet die in zwachtels gewikkeld was. Ze had een zwarte jas aan en wild haar. Gewoon, een passant aan de overkant, maar dat boezemde mij angst in. Dat was voor het eerst angst.

Kinderspel [Child's Game](#) 1999
olieverf op doek oil on canvas 110 x 130 cm

My very first childhood memory is, was fear. As a very young child I played in front of the door with blocks. There was a woman walking on the other side of the street with a cane and one of her feet was wrapped up in bandages. She had on a black coat, and her hair was wild. She was just a simple person passing on the other side of the street, but that sight filled me with fear. That was the first time I felt fear.



Ik herinner me het binnenkomen in de Schouwburg, waar honderden mensen zaten, door elkaar heen wandelend: huilende, wanhopige mensen.

I remember coming into the Schouwburg, where hundreds of people were sitting, walking in between each other: crying, desperate people.

Zonder titel **Untitled** Ongedateerd **Undated**
olieverf op doek **oil on canvas** 100 x 120 cm

Gedeporteerd naar Westerbork, 1943

Deported to
Westerbork, 1943



Misschien uren daarna, gingen wij ook in het donker weer weg. In mijn denken speelde het zich allemaal af in het donker. De trein naar Westerbork ook in het donker. Met de hele familie.

Maybe hours afterwards, in the dark, we went out again. In my mind, it all took place in the dark. The train to Westerbork was also in the dark. With my whole family.

Nu #8 (Beweging serie) Now #8 (Movement series) 1989
olieverf op doek oil on canvas 100 x 120 cm



Soms was het beangstigend, ik bedoel, ik voelde een soort vreemde weemoed. Ik kan mij herinneren dat mijn vader, die diamantair was, opeens in de keuken moest werken en melkbussen moest tillen. Ik zag hem ermee lopen en dat had hij nog nooit gedaan. Toen hij 's avonds terugkwam van de keuken de barak binnen, had hij iets over zich, waarvan ik dacht: ik wil hem wel helpen, de man kan dat niet. Zo is hij niet opgevoed. Ik bedoel, het is verder niet erg om een krat of een melkbus te tillen – ik til dagelijks nog wel dingen. Maar dat kon hij niet, en daar zag ik hem onder lijden. Hij ging eronder gebukt.

Sometimes it was frightening. I mean, I felt a sort of strange melancholy. I can remember that my father, who was a diamond merchant, had to work in the kitchen and carry milk cans. I saw him walking with them. He had never done something like that. When he came back to the barracks from the kitchen in the evenings, he had this expression that made me feel I wanted to help him. The man wasn't able to do that kind of work. That's not how he was raised. I mean it is not a problem to lift a milk can. I often carry things like that. But he couldn't. He was suffering. I saw him suffer from that.

Zonder titel **Untitled** Ongedateerd **Undated**
olieverf op doek **oil on canvas** 120 x 100 cm



Met mijn moeder heb ik dat niet gevoeld. Ze was blijkbaar sterker.

I didn't feel that way with my mother. She was apparently stronger.

Paar Couple 1994
olieverf op doek oil on canvas 50 x 60 cm



Soms werden er wel lessen gegeven door een rabbijn, die ook in het kamp was. De Talmud werd gelezen, en gesprekken werden gevoerd.

Sometimes lessons were given by a rabbi, who was also in the camp. The Talmud was read, and conversations were held.

Stilleven Kaars *Still Life Candle* 1998
olieverf op doek oil on canvas 60 x 70 cm

**Bevrijding van
Bergen-Belsen,
15 april 1945**

Liberation of
Bergen-Belsen,
April 15, 1945



Wij dachten aan bevrijding. Wij hadden opeens een clandestiene radio in het kamp. Ik weet niet hoe, ik denk een gevangene van een andere leger, een Amerikaan of een Engelsman ergens een radio had. Ik weet het niet precies maar we hadden een radio en toen wisten we van de oprukkende bevrijders; daar werd over gesproken. Het begon op een gegeven moment te zinderen in het kamp. Ik had er een voorstelling van. De voorstelling was dat ik op het gevechtveld, het slagveld stond en dat de oprukkende bevrijders ons tegemoet zouden komen, met rollende tanks. Dat idee had ik en het duurde nog een tijd eer dat gebeurde, en wij zaten nog in de kampen.

And still we were thinking about Liberation. We had a clandestine radio that suddenly appeared in the camp. I don't know how. I think a prisoner of war, someone who had been captured from another army, either an American or an Englishman, had a radio somewhere. I do not know exactly. It's a vague image. But we had a radio, and we knew about the advancing liberators; that was being talked about. So the camp was buzzing at a certain moment. I could picture that to myself. The image was that I was on a field, the battlefield, and the advancing liberators would advance with rolling tanks. That's the idea I had. It took a long time before that happened and we were still in those camps.

Rare Vogel [Strange Bird](#) 1994
olieverf op doek oil on canvas 50 x 40 cm



Later, toen de soldaten het kamp binnenkwamen, schrokken ze van de omstandigheden. Want het stonk en wij wisten ons niet, dat was niet mogelijk.

Later, when the soldiers entered the camp, they were shocked by the extremity of the situation, because it smelled. We didn't wash ourselves. There wasn't a way to do that.

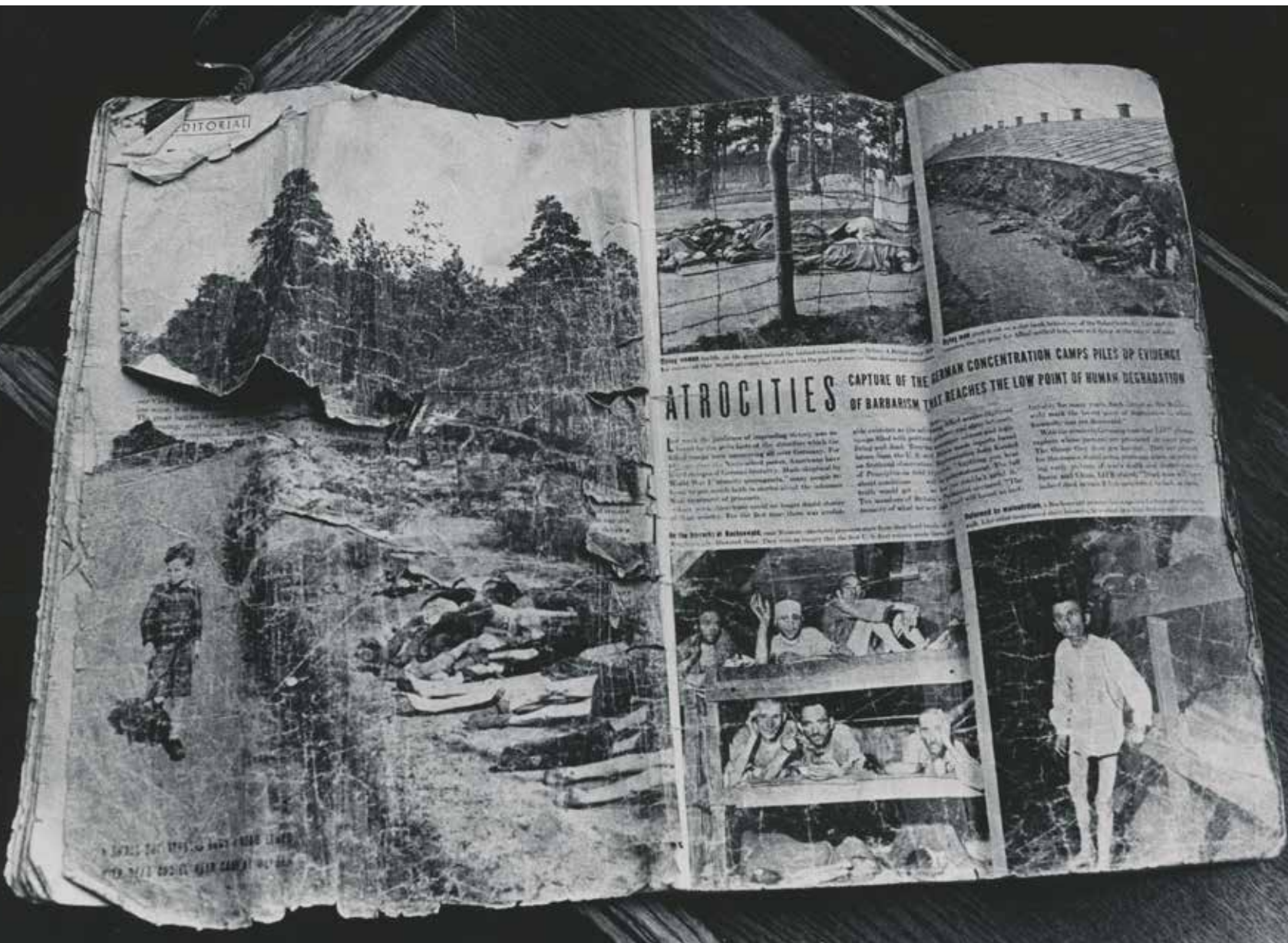
Vreemd Beest [Strange Animal](#) 1994
olieverf op doek oil on canvas 50 cm x 40 cm



Op een dag hoorde we het gerommel in de verte van de naderende colonnes, van tanks en geschut, en dat naderde ons kamp. Op een gegeven dag gingen de hekken open. De Duitsers vluchten, onze bewakers, op een paar na. En daar kwamen ze dan ook echt en een zei; "Hey boy!" Ze kwamen zelfs de weg af en toen konden we ook naar buiten, het pad op.

One day we heard the roll of tanks and artillery in the distance and it was coming closer to our camp. On a certain day the gates opened. The Germans were fleeing, only a few of our guards remained. And they really came, and one said: "Hey boy!" They even came off the road and we could also go outside on the dirt road.

Nacht op het Land [Night in the Country](#) 1989
olieverf op doek [oil on canvas](#) 75 x 95 cm



Er waren fotografen. Er is ook een bevrijdingsfoto gemaakt. Ik noem het maar een bevrijdingsfoto. Het was voor mij een bevrijdingsfoto. Dat ben ik, buiten het kamp. George Rodger heeft deze foto genomen. Jaren later hebben wij elkaar ontmoet en daarvan heb ik een paar fotos.

There were photographers. There was also a Liberation photo made. I call it a Liberation photo. It was a Liberation photo for me. That's me, outside the camp. George Rodger took this photo. Years later we met each other again and I have some photos from then.



Iemand vroeg, Ben jij de zoon van Is Maandag?
Dus dat beaamde ik. "Ja, dat ben ik." Ik weet
niet meer wie dat was maar het was een van
de bevrijders, een piloot denk ik.

Someone asked, "Are you the son of Is
Maandag?" So I answered, "Yes, that's me." I
don't know who that was but it was one of the
liberators. I think it was a pilot.

Heilige familie (Koppen serie) Holy Family (Head series) 1997
keramiek ceramic Ø 33 cm



Dit is het leven? O, dit is het leven.
This is life? Oh, this is life.



Lecturis